

ก 3025

มติชน
วันจันทร์ที่ 31 สิงหาคม พุทธศักราช 2541 ปีที่ 21 ฉบับที่ 7480 ราคา 8 บาท

หน้า 16

ปลูกผักปลอด

สารพิษ ได้ราคา

แถมรักษาสิ่งแวดล้อม

MFJ

เสาวลักษณ์ สุขสมัย

ห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์บริการ

ยู คนี่ สมัยนี้ ผู้คนหันหน้าเข้าหาธรรมชาติมากขึ้น เพราะเจอกับพิษภัย มลภาวะรอบตัวมามาก ดัง

นั้น ไม่ว่าจะกินจะอยู่ จึงต้องอิงธรรมชาติ และถ้าจะพูดในเรื่องของสุขภาพด้วยแล้ว ดูจะให้ความสำคัญกันสูงสุดทีเดียว สินค้าใดที่ออกมาเพื่อสุขภาพ เป็นขายคืนขายดี

การผลิตผักปลอดสารพิษ เป็นช่องทางหนึ่งในภาวการณ์เช่นนี้ที่เป็นไปได้สูง เพราะปัจจุบันผู้บริโภคหันตระหนักถึงพิษภัยที่แฝงมาในผักสด หากมีผักที่เขียนว่าปลอดสารพิษ ผักอนามัย หรืออะไรทำนองนี้ แม้ว่าจะมีราคาสูงกว่าผักธรรมดา ผู้บริโภคต่างยินดีจ่าย

การผลิตผักปลอดสารพิษ, ผักอนามัย ซึ่งเรา

เข้าใจกันว่าเป็นผักที่บริโภคได้อย่างปลอดภัย ไม่มีสารพิษตกค้างหลงเหลืออยู่เมื่อนำมาบริโภคก็เท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ผลิตที่ผลิตผักปลอดสารพิษบอกว่า ผักนี้จะต้องมีสารพิษเข้ามาเกี่ยวข้องกับเลยตั้งแต่ต้นจนจบ ถ้าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับให้เรียกว่าผักอนามัย

ผักสวยๆ แต่มีสารพิษ

อย่างไรก็ตาม ความหมายของผักปลอดสารพิษ จากเอกสารคำแนะนำกองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร เขียนไว้ว่า ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่ หรือมีตกค้างอยู่ไม่เกินระดับมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 183 พ.ศ.2538 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง

ส่วนความหมายที่กรมวิชาการเกษตรว่าไว้ในหนังสือ "หลักและวิธีการผลิตผักอนามัย" กล่าวว่า ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผักและผลไม้ที่ปราศจากสารพิษตกค้าง (pesticide residue free) รวมทั้งผักที่ยังมีสารพิษตกค้างเจือปนอยู่บ้างแต่ต้องไม่เกินค่า MRL (Maximum Residue Limit) ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ การที่จะทราบว่าผักปลอดสารพิษหรือไม่นั้น สามารถตรวจสอบได้ด้วยการวิเคราะห์ทางเคมี และวิธีวิเคราะห์ต้องใช้วิธีวิเคราะห์ตามมาตรฐานสากล

ไม่ว่าจะเรียกขานกันว่าอย่างไร ผลสุดท้ายที่ได้มาน่าจะเป็นตัวสำคัญที่สุด ว่าไม่มีสารพิษตกค้าง ไม่ว่าจะผ่านกระบวนการอะไรมาบ้าง เป็นต้นว่า อาจจะคือนำเมล็ดพันธุ์ไปปลูกยาก่อนปลูก แต่เมื่อปลูกแล้วก็ใช้วิธีกางมุ้งหรือจะนั่งจับ นั่งบีบที่ตะตืออะไรก็ตามแต่ พอนำไปออกจำหน่ายแล้วไม่มีสารตกค้างอยู่เลย อย่างนี้เป็นต้น

มีวิธีการอยู่มากมายที่จะสามารถผลิตผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ หรือนำมาบริโภคได้อย่างปลอดภัย (ไม่ใช่ฉีดยาฆ่าแมลงไว้เมื่อเช้า บ่ายหน่อยเก็บมาขายแล้ว เห็นยาเป็นคราบเขียว กัดกรวมเข้าไปแทบจะลงไปดิน) ซึ่งผู้ที่ต้องการผลิตผักที่ว่านี้อาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกัน

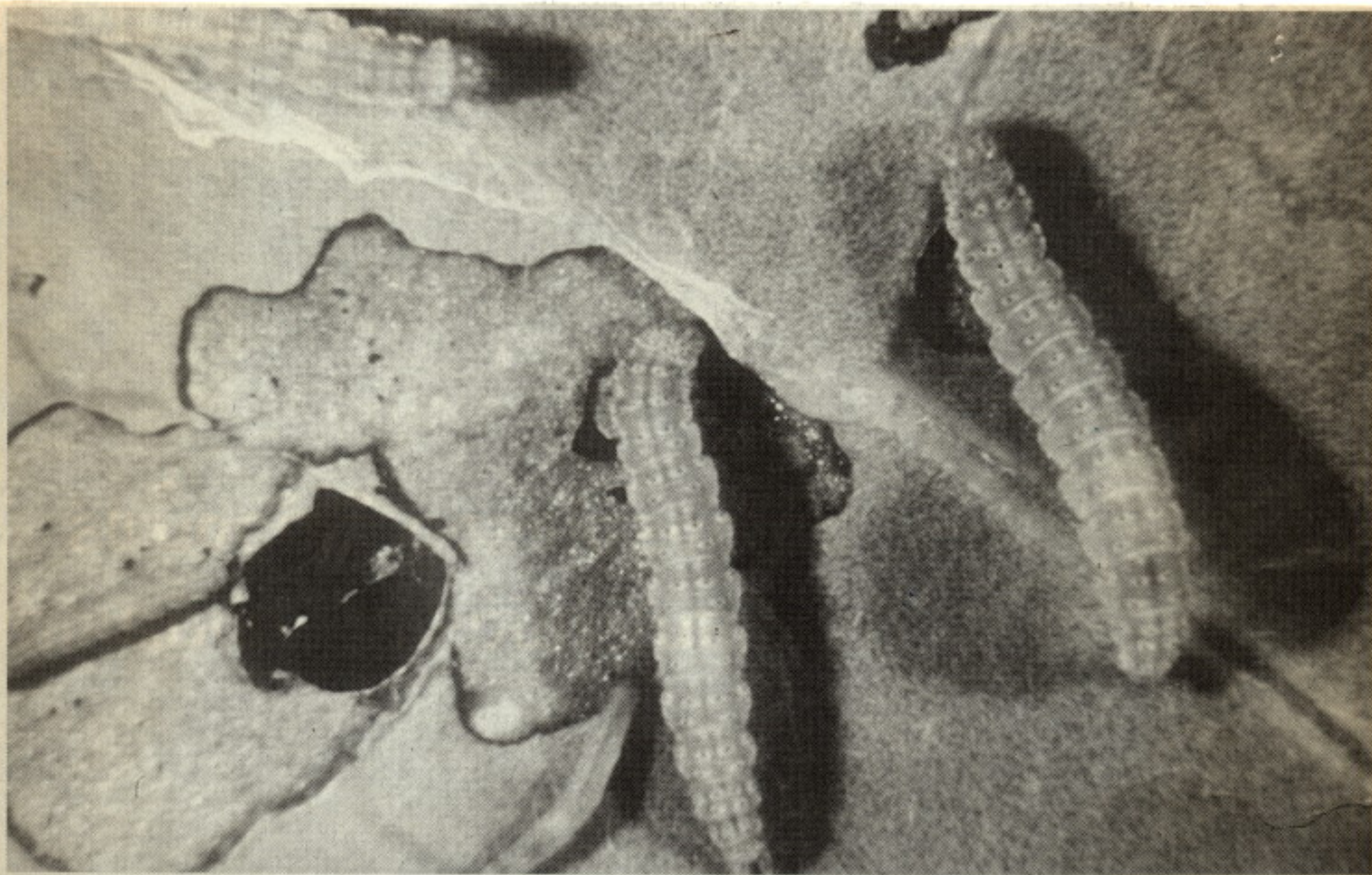
ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจในเบื้องต้นก่อนว่า การที่แมลงระบาดในแปลงผัก เป็นเพราะมันรู้ว่า มีพืชอาหารมากพอ ดังนั้น หากปลูกพืชแบบสลัดกัน หรือไม่ปลูกชนิดใดชนิดหนึ่ง (หรือพืชตระกูลใกล้เคียงกัน) เต็มพริคไปเลย ก็จะช่วยเบรกได้บ้าง

ประการที่สอง ควรปลูกพืชหมุนเวียน ไม่ปลูกชนิดใดชนิดหนึ่งตรงพื้นที่เดิมซ้ำๆ อยู่อย่างนั้น เพราะไม่ว่าจะเป็นไข่ด้งด้แต่ หรือตัวเต็มวัยก็ตาม อาจจะซ่อนตัวอยู่ในดินรอพืชอาหารที่เกษตรกรปลูกอยู่ซ้ำๆ ซากๆ

ประการที่สาม พึงสังวรณไว้เลยว่า เมื่อใดที่ไช้ยาฆ่าแมลงสักครั้งหนึ่ง การระบาดของแมลงจะรุนแรงขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ การปลูกพืชเดิม ซ้ำซาก เป็นเหตุผลหนึ่ง แต่อีกเหตุผลหนึ่งก็คือ แมลงศัตรูธรรมชาติที่ช่วยกำจัดแมลงศัตรูพืชจะถูกทำลายไปด้วย เพราะธรรมชาติหากไม่มีการใช้สารเคมี แมลงสองพวกนี้จะควบคุมกันเองให้อยู่ในภาวะสมดุล พืชผักอาจจะมีร่องรอยถูกทำลายบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับหนักหนาสาหัสเท่ากับแมลงที่มีประวัติการใช้ยาฆ่าแมลง

ประการที่สี่ การใช้ยาฆ่าแมลงอย่างไม่ถูกต้อง ทั้งเกิดจากตัวผู้ไช้เอง หรือค่านผู้ค้า เช่นผสมในอัตราส่วนที่มากเกินไป หรือยาฆ่าแมลงที่มีสารออกฤทธิ์ต่ำกว่ามาตรฐาน แมลงที่ได้รับยาเช่นว่านี้จะสลิมสลือ จะตายก็ไม่ตาย แต่พอผลิตลูกหลานในรุ่นต่อๆ มา จะแข็งแรงกว่าเดิม เป็นเหตุให้แมลงคือยาเร็ว ต้องเปลี่ยนยาชนิดใหม่ หรือไม่ก็ต้องเพิ่มความเข้มข้นให้มากขึ้น เป็นผลให้แมลงระบาดหนักขึ้นๆ และผลเสียก็ตกอยู่ที่ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการผลิตผักให้ปลอดสารพิษนั้น เริ่มต้นที่การเตรียมเมล็ดพันธุ์ โดยคัดเมล็ดพันธุ์ที่เสียทิ้งไป นำไปแช่

หนอนโยผัก แมลงศัตรูผักตระกูลกะหล่ำ

ปลูกลักษณะนี้ อ้าหนอนระบาดหมดทั้งแปลง

ในน้ำอุ่น จะช่วยลดปริมาณเชื้อโรคที่ติดมากับเมล็ดได้ระดับหนึ่ง

ขั้นตอนต่อไป การเตรียมแปลงปลูก แปลงที่ผ่านการปลูกพืชซ้ำๆ ซากๆ ปล่อยน้ำให้ท่วมแปลงสักครั้งหนึ่ง เพื่อให้หน้าชะล้างสารเคมีและช่วยกำจัดแมลงในดิน แล้วจึงพลิกหน้าดิน ดากแดดไว้ หรือถ้าไม่สะดวกที่จะปล่อยน้ำท่วมแปลงให้พลิกหน้าดินแล้วตากแดดไว้ก็ยังดี

จากนั้นปรับสภาพดินให้เป็นกลาง โดยใช้ปูนขาวโรย แล้วรดน้ำตาม นอกจากนี้ควรเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก เป็นต้น

เมื่อเตรียมเมล็ดพันธุ์และแปลงแล้ว

ขั้นตอนต่อไปก็พร้อมที่จะปลูกผักได้แล้ว การปลูกควรเว้นระยะห่างพอสมควร อย่าปลูกชิดกันเกินไปเพื่อให้มีการระบายอากาศและลดปริมาณโรค แมลงที่จะเกิดขึ้นในบริเวณอับชื้น การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช มีหลายวิธี

1.การใช้โรงเรือนตาข่าย หรือมุ้ง ผักที่เหมาะสมกับวิธีนี้เช่น คะน้า ผักกาด กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก บร็อกโคลี่ ถั่วฝักยาว เป็นต้น แต่ทั้งนี้ การปลูกผักในมุ้งหรือโรงเรือนตาข่าย ควรคำนึงถึงต้นทุนการผลิตด้วย

2.การใช้กับดักกาวเหนียวสีเหลือง หน้าตาของกับดักตัวนี้คือ กาวเหนียวทาบนถุงสีเหลืองกรอบขวดพลาสติก แล้วนำ

ไปปักไว้ตามจุดต่างๆ ในแปลง จะช่วยดักจับผีเสื้อแมลงศัตรูผัก เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ

3. การควบคุมโดยใช้ไวรัส NPV (Nuclear Polyhedrosis Virus) ซึ่งเป็นไวรัสที่มีประสิทธิภาพในการกำจัดแมลงมากที่สุด แมลงที่เป็นโรคไวรัสจะมีอาการดังนี้ หนอนลดการกินอาหารลง เคลื่อนไหวช้าลง ผั่งลำตัวซีด ลำตัวเปลี่ยนเป็นจุดสีขุ่นหรือสีครีม และหนอนพยายามไต่ขึ้นส่วนยอดของพืช และจะตายในลักษณะไขขา 1 คู่เกาะพืชไว้และห้อยหัวและท้องลงมา เมื่อตายแล้ว ผั่งลำตัวจะแตกง่ายและเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอย่างรวดเร็ว

4. การควบคุมด้วยเชื้อแบคทีเรีย BT (Bacillus thuringiensis) จุลินทรีย์ชนิดนี้จะสามารถทำให้แมลงตายได้ต่อเมื่อแมลงกินเชื้อนี้เข้าไป ซึ่งจะเข้าไปทำลายระบบย่อยอาหาร และอวัยวะของแมลง ทำให้ขาดรโรโกรแข็งกินอาหารไม่ได้ เคลื่อนไหวช้าลง และตายในที่สุด ซึ่งการใช้เชื้อนี้ให้ได้ผลขึ้นกับช่วงเวลาการใช้ด้วย เช่นใช้ในช่วงที่เป็นหนอนวัยอ่อน เพราะหนอนยังไม่ค่อยแข็งแรงและพ่นในเวลาเย็น เพื่อหลีกเลี่ยงแสงแดดที่จะทำลายเชื้อนี้ได้เช่นกัน

5. การใช้ไส้เดือนฝอย

ไส้เดือนฝอยที่ว่ามีไม่ใช่ไส้เดือนที่เรารู้จักกัน หรือพยาธิไส้เดือน แต่เป็นไส้เดือนฝอยเพื่อควบคุมแมลงลักษณะอย่างหนึ่งที่ไส้เดือนฝอยนี้จะกำจัดแมลงได้นั้นคือมันอยู่ร่วมกับแบคทีเรียชนิดหนึ่ง และเมื่อไส้เดือนฝอยเข้าไปในตัวแมลงแล้ว แบคทีเรียเองที่จะแพร่กระจายในเลือดของแมลง ทำให้แมลงตาย เพราะเลือดเป็นพิษ ส่วนไส้เดือนฝอยจะเจริญเติบโตในตัวแมลงนั้นโดยได้อาหารจากแบคทีเรียและเซลล์เนื้อเยื่อแมลง จนกระทั่งโตเต็มวัยแพร่ลูกหลานได้ เมื่ออาหารหมดลง มันก็จะไปหาแมลงตัวใหม่อาศัยต่อไป วงจรนี้กินเวลาแค่ 10-14 วันเท่านั้น ทว่าการใช้ไส้เดือนฝอย ต้องคำนึงถึงเวลา และสภาพแวดล้อมที่ใช้ด้วย เพราะไส้เดือนฝอยเป็นสิ่งมีชีวิต ต้องการความชุ่มชื้นมาก และใช้ในที่อับๆ เช่น แมลงในดิน ได้เปลือกไม้โพรงไม้ ซอกกสิบดอกจะได้ผลมากกว่าที่โล่งแจ้ง

6. การใช้สะเดา โดยนำเมล็ดมาบด แขน้ำไว้นาน 15 วัน นำน้ำมาฉีดพ่นจะช่วยได้อีกทางหนึ่ง

7. ปุ๋ยพืชสดสมุนไพร เช่น ตะไคร้หอม วัชพุ่มแปลง หรือพืชที่มีกลิ่นฉุน เช่น ขึ้นช่าย (แมลงไม่ชอบ) ดักๆ ไว้จะช่วยบรรเทาแมลงศัตรูพืชได้

8. ใช้หลอดไฟแบบลึกละเอียดมาติดไว้ในแปลงปลูกตอนกลางคืน โดยมีผ้าขาวเป็นฉากกัน จะทำให้แมลงบินมารวมกัน ง่ายต่อการทำลาย

เหล่านี้เป็นวิธีการต่างๆ ในการกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยสารพิษ เวลานำไปวางขาย ต้องมีสัญลักษณ์บางอย่างแสดงให้รู้อย่างโดดเด่นว่าเป็นผักปลอดสารพิษ หรือผักอนามัย อะไรก็แล้วแต่ ซึ่งราคาจะสูงกว่าผักทั่วไป จะเป็นตัวจูงใจผู้บริโภคได้มากกว่าด้วย

หรืออีกทางหนึ่ง อาจจะติดต่อส่งขายตามซูเปอร์มาร์เก็ต หรือร้านค้าที่ขายของปลอดสารพิษ หรือร้านค้าที่นำหน้าด้วยกรีนๆ เกษตรธรรมชาติ อะไรทำนองนี้ก็ได้อีก

นี่เป็นอีกช่องทางอาชีพหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะทำให้มีรายได้ดีแล้วยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย